

ТИЖНЕВИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 15 (273) рік вид. VII. 12 квітня 1931 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

З нагоди Великодніх Свят

усім співробітникам, читачам

та прихильникам «Тризуба»

найщиріші побажання

та традиційне «ХРИСТОС ВОСКРЕС»

зсилає редакція «Тризуба»

Париж, неділя, 12 квітня 1931 року.

Останнім часом в Європі багато говорять в зв'язку з збіжевою конференцією про питання, зв'язані з постачанням та розподілом зерна, а разом з тим і про ті ускладнення, які в цій царині зайшли в наслідок повоєнного укладу економічних відносин. Та воно і цілком природне. Одне те чи інше вирішення труднощів, які зазнають що-до цього тепер різні європейські країни, торкається безпосереднє мас населення: це ж справді питання про хліб насущний. Не можна при тому обминути, звичайно, і становища в цій справі совітів, їхнього вивозу, отого вславленого кидального торгу.

Серед різних звісток, зв'язаних з конференцією збіжевою, слід одмитити заяву, яку зробив один з московських делегатів на конференції римським журналістам.

В інтересах і совітської Росії, і Італії, — говорив він, — треба дбати, щоб «руський» хліб займав в італійському імпорті таке ж поважне місце, як то було до війни. Сприятливі географічні умови дають совітській Росії можливість широко використовувати італійську торговельну флоту.

До нахабства агентів Москви, які всюди самозванно виступають іменем завойованих і поневолених країн, що складають отой союз, можна б було давно звикнути. Знають це добре і в Європі; певно розуміють це гаразд і ті чужоземні журналісти, які чемно вислуховують усякі заяви червоних дипломатів.

Але власне з огляду на оту європейську пресу, що такі звістки разносить, на громадську опінію культурного світу, на політичних діячів держав, які з тими совітами торгують, слід як найрішуче спростувати вищенаведзну заяву.

Італія потребує збіжжя, багато його купувала в колишній Росії і припинення експорту звідти далось їй в знаки.

Але і до війни збіжжя, яке вона мала звідти, це був хліб не з Росії, а з У к р а ї н и . І сприятливі для збіжевого імпорту Італії та її торговельної флоти умови існують не між Росією та Італією, а через Чорне море між У к р а ї н о ю та І т а л і є ю .

Отже в даному випадку справа йде про х л і б у к р а ї н с ь к и й живосилом пограбований червоними окупантами. Москва торгує краденим, грабованим та до того ще й хоче одурити покупців, плетучи теревені, що то, мовляв, збіжжя «руське».

Поневолене населення України, у якого силою видаляють його

хліб, сьогодні позбавлене спроможности подати свій голос проти грабіжників. Маємо це робити ми.

Із усією силою протестуємо ми проти вивозу скупаційною владою з України збіжжя: наше населення систематично грабують, а гроші, що їх отримують за продаж пограбованого, йдуть на зміцнення панування Москви над поневоленим краєм та на підготування заколотів і революцій в Європі, яка ті гроші платить.

Звісно, панська воля політичних та фінансових кол тих чи інших держав купувати крадене та грабоване, торгувати з злодіями, грабіжниками та вбивниками.

Але на тому хлібі кров! А кров завжди озивається.

Ми — іменем України — перед обличчям всього культурного світу у весь голос протестуємо проти аспидської торгівлі, торгівлі людською кров'ю!

Перший редактор*)

Біжучий рік є ювілейним роком укр. преси.

25 літ перед цим, р. 1906 з'явилося в Києві перше число першої щоденної української газети. Що-правда, те перше число нашої «Громадської Думки» було тогочасно сконфісковане, але з того дня датується масова національна свідомість на Великій Україні. Оглядаючись назад на той шлях, що організована громадська думка перейшла протягом цих — усього тільки 25-тих років, — тяжко поінняти віри, скільки за цей короткий час пройдено, скільки досягнуто на всіх полях нашого національного життя, тяжко збагнути, як могло таким блискавичним темпом переходити відрождення багатоміліонного, бодай із чужої вини — а все-ж таки — засталого народу, що за половиною цієї доби дійшов був до завершення своїх національних стремлень — суверенности й соборности!..

Подумати тільки: початок того, що маємо сьогодні, лежить від нас лише в віддаленні всього 25-х років!..

І — без сумніву — все те, що ми зажили бігом цих недовгих 25-ох років у великій, навіть у найбільшій мірі завдячує появі у Києві «Громадської Думки» яку потім заступила «Рада». Це вони — оті щоденні газети створили на Великій Україні оснєвне ядро українських націоналістів-патріотів, що потім поставили нашу справу на всю широчинь і повели за собою маси.

Невблагана смерть забрала вже тих, хто був душею і серцем «Громадської Думки» — її видавця Є. Х. Чикаленка та її редактора Ф. П. Матушевського.**)

*) «Час» ч. 723 з 20. III. 31 р.

**) Ф. Матушевський помер в Атенях р. 1919, як український посол від УНР.

...Коли наша преса матиме будучину, коли вона розі-
в'ється так, як у людей, то ім'я Ф. П. Матушевського повинно
нею возвеличитися на вічні времена (часи), як нашого пер-
шого мученика преси, який не шкодував свого здоров'я,
можна сказати — свого життя — для її існування» — такими
словами свідчить Є. Чикаленко, видавець, про жертвну
працю першого редактора «Гром. Думки».

Тяжко, особливо нині, коли в житті так поменшало чистого ідеалі-
зму та лицарської відданості справі, тяжко тепер уявити собі постать,
якою був кришталево-чистий громадський робітник — Матушевський.
Була це людина феноменальної духової культури, з душею м'якою й
притульною, з світоглядом широким та філософським, з високою
освітою та досконалою вихованістю, з мовою приязною й дружньою
до кожного, хто хилився до української ідеї, або не ставився проти неї.
А до всього і понад усе був це чоловік з такою впертістю та завзятістю
в праці, яку можна назвати правдивим факірством. Слабого здоров'я,
але безмежно сильного духу. Матушевський тільки і тримався силою
того свого духа.

Жадний з сьогоднішніх редакторів чи журналістів й уявити со-
бі не може тих умовин і тієї атмосфери, в яких тоді доводилось працю-
вати Матушевському. Досить сказати, що жадного рядка рукопису не
міг він лишити несправленим, бо ж тоді ще не було журналь-
ної мови. Її треба було творити, й це припадало в найбільшій мі-
рі першому редакторові першої газети.

Алеж і те, що було писано каліченою, напів московською мовою
жаргоном, і те не виходило з-під досвідчених пер: були то лиш перші
спроби ширих людей, котрі ніколи перед тим не писали до жадного ча-
сопису. Бо ж тоді в нас, принаймні на Великій Україні, не було
жадного газетного працівника, а Матушевський
мусів перечитувати гори манускриптів, щоб витягти хоч щось на чер-
гове число газети. Алеж і те «щось» — він конче мусів сам ґрунтовно
переробити, справити, перекоustruувати, часто — таки буквально
переписати наново, щоб чийось добру думку, цілком відпрепаровану,
пустити в газету. Та ж разом з тим редактор ніколи не знав і ніколи
вгадати не міг, що саме з пропущених ним статей чи заміток, яка з ду-
мок, яке з речень, або навіть яке слово викличе падіння
Дамоклового меча, удар на видавництво з боку цензури та адміністра-
ції, що з-за рогу підстерігала появу кожного числа «мазепинської»
газети, чигала на ню, як чигає дика шельма на свою офіру,

Конфіскації, штрафи, арешт, судовий процес — були вічною при-
марою редактора.

Колиж якийсь число щасливо пропливало між Сцилою й Харидбою
— над редактором вже збиралися нові хмари й в його бідолашну го-
лову били нові громи. Друзі й прихильники «єдиної газети» кричали
йому:

— Бійтеся, Бога! Ви валите справу! Ви нищите в газеті все ціка-

ве, а лишаєте саму нудь! Здається, — ви навмисне розганяєте читачів і передплатників!»!

А далі були незадоволення з боку видавців, що доплачували до газети грубі тисячі й не мали одного погляду на справу. Далі приходили з претензіями приватні особи — незадоволені поправками редактора «письменники», між якими були і такі, що після непринятої статті ставали ворогами не лише газети, редактора, видавця, — алеж і ворсгами всієї справи!

А ще далі: вічні недоладності, прикrostі й шкоди технічного порядку з маленької чужої друкарні, що раніш ніколи не друкувала українського слова, не випускала жадної газети, не мала ані українських складачів, ані подостатку українських черенків. А потім: вічні непростими або і скандальні (може й навмисне!) друкарські хиби, що давали силу матеріалу для глузу ворогів: вводили в блуд читачів, які з газети вчилися р і д н о ї м о в и ; викликали обурення початкуючих авторів, котрі вважали за світову катастрофу скалічений коректурним недоглядом вираз у їхній статті. Тож тоді не було українських коректорів, а за провини коректури так само платив все той же редактор.

У безнастанній трівозі, в каторжній праці, під градом нарікань, часами — то і під цьвохканням грубої лайки, кожної хвилини ошарашений несподіваною прикrostю чи перепonoю в праці, редактор, я к о м у ніколи не вистачало матеріалу, й котрий рішучо ні відкіль не міг нічого вирізати, бож тоді навіть львівське «Діло» писало мовою, котру для Великої України треба було ґрунтовно виправляти, — той бідолашний редактор мусів щоденно писати одну, иноді дві, а иноді й три власних статті...

А, вирвавшись з редакції, він не йшов на обід, а летів до цензора (прохати), до губернатора (вислухати лайку й загрози), на засідання, що тяглися за північ. А з півночі трусився: чи прийдуть цієї ночі по нього жандарі й... припинять його любу справу, в якій було все його життя?!

Так минав час у першого редактора першої газети. Чиж диво, що автор цих рядків бачив Матушевського — людину під сорок років, котрий ридав у голос в своєму редакторському кабінеті? Чиж диво, що фізичне здоров'я Матушевського було разу-у-раз загрожене? А його передчасна смерть — чи не має вона свого коріння саме в тому, що був він першим редактором?!

А отже, не зважаючи ні на що, Матушевський (з перервами, що правда) провадив редагування «Громадської Думки», а потім і «Ради» протягом років, не маючи кому передати ту голготу «першого мученика української преси», як цілком справедливо називає його Є. Чикаленко.

І тепер, коли згадуємо 25-літню дату появи першої укр. щоденної газети, коли бачимо, який феєричний наслідок вона викликала за так короткий час свого хирявого існування, — мусимо побожно схилити

голови на честь світлої пам'яті того, хто перший стеріг так віддано слово, що його поставив нам на сторсжі наш Пророк.

Най-же буде Ф. П. Матушевському пером чужа земля, яка дала стільки прикладів не меншого патріотизму та творчсго завзяття!

В. Королів-Старий.

Суверенність УССР. (Конституція й практика*).

1930 року намічалося на Україні провести набір 55 тисяч студентів, але Москва погодилася лише на 35 тисяч.

І кінець кінцем повстає питання про фактичне знесення наркомос-у, про уніфікацію шкільної системи в цілому Союзі.

Не треба ду ати, що цього вимагає Москва, центр. Ні, з таким проєктом виступив народній комісар освіти УССР т. Скрипник, обгрутовуючи потребу заведення єдиної шкільної всесоюзної системи, єдиного плану господарчої перебудови СССР. А поки-що то вже проведено рефсрму Виш'ів на Україні: інститути та техникуми передано у відання тим срганізаціям, яким потрібні відповідні кадри; отже українські інститути фактично усунено з відання укрнаркомос-у й передано всесоюзним об'єднанням, тсб-то українську вишу школу фактично передано до відання Москви, хоч de jure вона поки-що залишається ніби-то в віданні укрнаркомос-у, як сдного з самсстійних наркоматів, згідно з конституцією.

А в «Правді» ч. 198, 1930 року читаємо, що «Всесоюзная Академия сельсько-хозяйственных наук им. В. И. Ленина» утворює інститути аспірантури в Москві, Ленінграді, Саратові й Харькові на правах окремих Виш'ів. Отже в столиці самостійної сюзної республіки, в якій за конституцією її народня освіта є питання, що його розв'язує цілком самсстійно сама республіка, повстає нова вища школа, за розпорядження Всесоюзної Академії с. г. наук, якій вона й підлягає цілком, обминаючи укрнаркомос. А в § 9 конституції УССР зазначено-ж, що тільки в справах, віднесених до компетенції Союзу (народня освіта до цих справах, як ми вже знаємо, не вхсдить) на території УССР мають обв'язкову силу постанови найвищих органів Союзу ССР. (А Академія с. г. наук, хоч вона й всесоюзна, зрозуміло до цих органів не належить).

Цікаві ще деталі цих інститутів; в умовах прийому до них є така графа: «принимаемые аспиранты распределяются следующим образом».

Здавалося-б, цілком зрозуміло, що мусило-б тут бути зазначено, скільки припадає цих аспірантів на кожную сюзну республіку, але на самсму ділі, ми бачимо, що аспірантів цих розподілено «за районами» й читаємо таке:

*) Див. «Тризуб» ч.ч. 13 і 14.

«Севєрний край, Ленинградская область, Московская область» і так далі; а на 15 місці зазначено «Украина», не УССР, а звичайнісенька «Украина», звичайнісенький собі район поруч з нижегородським чи середне-Волзьким...

І цікаво ще те, що коли «Ленинградская область» має дати 130 аспірантів, «Московская» — 132, то «Украина» дає лише 68 аспірантів і це на 800 осіб.

Далі нарксмюст чи народній ксмісаріят юстиції.

Народній комісар юстиції водночас є генеральний прокурор республіки, «ско закону», він перший мусить стежити та не припускати не лише зламання, але навіть жадного викривлення «основного закону» — конституції республіки.

І читаємо в промові на всеукраїнськму з'їзді рад 1929 року генерального прокурора самостійної республіки т. Порайка такий абзац:

«Дсвіряючи частину своїх суверенних прав Сюзові ССР, УССР застерігає за своїм урядом право припинити на своїй території чинність постанов народніх ксмісаріятів і центральних органів Союзу, які не відпсвідують союзнсм та українськму законодавству».

Ніби-то воно й добре виходить, а тільки дивне явище — більшовики завжди пишуться тим, що у них не має жадних таємниць, що їхня преса освітлює цілком усе їхнє життя. А коли помічаються досить часто не тільки викривленія, але відверті зламання українського законодавства, української конституції, які аж счі кслють, щось не доводиться спіткатися з протестами з приводу цього чи-то з боку генерального прокурора, чи-то цілого уряду УССР.

Та й в який же спосіб це може трапитися? Не треба забувати, що суверенітет УССР обмежено не тільки писаною совітською конституцією, але ще й навіть значніше, й неписаною партійною конституцією. Ксжду більш менш помітну потрібну зміну в законодавстві союзнсм чи окремо республіканськму обговорюють же раніш керівні партійні органи всесоюзної ксмуністичної партії й свої директиви з цього приводу передають, коли це буде потрібно, керівним же органам КП(б)У, які це приймають у порядку партійної, справді суворої дисципліни.

І в який же спосіб може протестувати проти якоїсь там зміни конституції, заапробованої з боку керівних органів і ВКП(б), і КП(б)У. особа, яка або сама входить до цих самих органів, або цілком підляг їм у порядку партійної дисципліни, яко член партії.

Але de jure нарксмюст є найсамостійніший комісаріят.

УССР має свого генерального прокурора, свій найвищий суд, свою систему судівництва, свої, цілком окремі кодекси: цивільний, карний, цивільного процесу, карного процесу то-що. Все це, зрозуміло, українською мовою. Виходять правничі журнали, з яких «Червоне право» українською мовою. Правда, по суті ці кодекси дуже мало чим різняться від таких-же російських; майже та сама нумерація окремих артикулів, майже цілком аналогічний зміст.

І не даром ще 1929 року в правничих журналах у Росії та на Ук-

раїні почалася дискусія на тему, чи не варт утворити загально-союзні кодекси, замість окремих республіканських.

Ця дискусія дуже симптоматична. Всі реформи починаються з неї, а мало-ж, зрозуміло, знайдеться людей, які-б мали мужність висловлюватись проти думки центру. Ось і виходить, що громадська думка стоїть за реформу, а там розпочнуть виносити цю думку на обговорення загальних зборів різних підприємств та установ, які безумовно те-ж приєднуються до неї. Проти людности-ж іти не можна, й реформу забезпечено.

Та згадуючи за укрнаркомюст, не можна-ж обминути процесу СВУ... Цей харківський процес як у дзеркалі довів, що укрнаркомюст є лише московська експозитура, що судді на Україні судять за вказівками Москви.

Саме-ж обвинувачення підсудних у цьому процесі, що по суті зводилося до їхнього теоретичного бажання дати Україні справжню самостійність, відокремити її від Москви, саме-ж це обвинувачення йшло цілком всупереч з конституцією УССР, де в § 6 зазначено, що УССР «залишає собі право вільного виходу з Союзу ССР», а в § 7 — «до виключного відання з'їзду рад УССР належить і розв'язання питань про вихід УССР з Союзу». Отже думки за це, розмови з цього приводу, бажання цього, навіть агітація з цього приводу, як щоб додержуватись конституції УССР, абсолютно не є карні, й судити кого-небудь, тягнути до відповідальности з приводу цього — це значить чинити злочин, ламати конституцію УССР.

Вчинки-ж генерального прокурора УССР, чи його заступника т. Михайлика в цій справі добре відомі.

Та що казати за судові органи, коли один з найвищих політичних органів на Україні — пленум ЦК і ЦКК КП(б)У цілком одверто виголошує, що КП(б)У вестиме рішучу боротьбу проти всяких спроб скерувати розвиток совітської України в бік розриву з Союзом совітських республік і з столицею революційного руху — Москвою. Тоб-то повторює основну постанову комуністичної партії України, постанову першого з'їзду партії ще в липні 1918 року. А саме, — «Виходячи з того, що Україна нерозривно зв'язана з Росією, що економічна єдність України й Росії протягом останнього десятиліття утворила непорушну базу для єдности боротьби пролетаріату Росії й України, що відокремлення України від Росії, як в силу цього, так і в силу всього міжнародного становища носить характер тимчасової окупації, що ідея самостійности України остаточно дискредитована в як найширших трудових масах України, перший з'їзд комуністичної партії України гадає, що завдання нашої партії є боротися за революційне об'єднання України з Росією на підставі пролетарського централізму в межах совітської федералістичної соціалістичної республіки», — хоч з часу цієї постанови минуло по-над 10 років, хоч протягом цього часу утворилася ніби-то самостійна УССР.

І за протест генерального прокурора з приводу такої цілком анти-конституційної постанови партії чувати, зрозуміло, не доводилося.

Далі йде законодавство в царині охорони народного здоров'я та соціалістичного забезпечення, що їх теж самостійно повинен розв'язувати уряд УССР. Треба бути об'єктивним, центр поки-що не дуже посягає на ці наркомати, тримаючи проте їх у цілковитій від себе залежності що-до коштів на них.

Залишається наркомзем — народній комісаріят земельних справ. Здавалося-б, найокреміший, найсамостійніший і один з найважливіших комісаріятів на Україні. Занадто-ж це хліборобська країна — 70 відс. союзної продукції збіжжя припадає на Україну, — занадто-ж це хліборобство має свої, суто українські специфічності.

Опікшись ще 1919 року на запровадженні на Україні суто російських «комітетів бідности» та «комуній», большевики, по запровадженню Неп'у вже ніби-то й не накидали примусово українському селянству жадних форм землекористування, обмежуючись на перших кроках лише запровадженням землевпорядження та розкуркулювання на селі. Навіть ще 1923 року колегія укрнаркомзему ухвалила, що найкраща форма індивідуального землекористування на селі — це відрубна, чи хутірська.

Існує на Україні свій земельний кодекс, що різниться від російського.

Але залишати на призволяще земельну політику на Україні, цій незмінній житниці Росії, в яку-б фарбу її не було вимальовано, для окупантської влади було небезпечно.

Земельну політику цю треба було позбавити національного напрямку.

Як відомо, при НКЗС існував так званий сільсько-господарчий науковий комітет України: попереду він був в Києві, а пізніше перейшов до Харькова, залишивши в Києві свою філію.

Як не як, це був мозок наркомзему, хоч в комітеті й працювали такі «шовіністи», як небіжчик Терніченко, професори: Веселовський, Лавренюк, Скороходько, Вовк, Невадовський та багато інших, але були це видатні українські наукові сили, з якими треба було рахуватися.

Шляхсм відповідних реформ с.-г. науковий комітет було зліквідовано, а замість нього було утворено консультативну раду при НКЗС. — орган суто бюрократичний, куди повходили й комуністи, й совітські вчені з суто російською орієнтацією.

Далі в проектах та планах увесь час намічалось, що Україна є аграрно-індустріяльна країна, але що вона мусить бути перебудованою на індустріяльно-аграрну, — цим самим гадалось позбавити її українсько-селянської переваги. Але дійсність довела, що перебудувати Україну, надавати їй індустріяльну перевагу над аграрною не можливо, бо коли то ще буде продукція індустріяльної України, а продукція аграрної України потрібна зараж же.

Отже повстав план цілковитої колективізації та радгоспізації України. Це давало-б подвійну вигоду — Україна залишалася б аграрною колонією, даючи потрібну кількість хліба, а українського селянина з його індивідуально-контр-революційною психологією пере-

твердею було б на загальносоюзного робітника з пролетаризованою постхлібю.

І хоч Любченко на процесі СВУ й обвинувачував про людські вуха СВУ, що перший пункт його програми був ніби-то проти індустріалізації, за збереження аграрного характеру України, але поширена нарада постійної комісії ВУАН у справі вивчення продукційних сил України констатує, що в п'ятирічному перспективному плані, Правобережжя залишається суто аграрним, навіть не аграрно-індустріальним, не кажучи вже про індустріально-аграрний район.

А в московській «Правді» вміщено статтю відомого комуніста Н. Псєва, колишнього боротьбиста, під назвою:

«Ссціалістичний» переустрій сільського господарства України й завдання КП(б)У». Надзвичайно цікавий зміст цієї статті такий: «Та обставина, що питання про сільське господарство в сільській політиці в конкретних умовах України було поставлено на пленумі ЦК ВКП(б) пояснюється величезною роллю України для сільського господарства цілого ссвітського ссюзу.

«Український степ віддавна грав велику ролю в сільсько-господарчій екссплиці колишньої царської Рссії. Через Чорноморські порти вивозилсся не менш 5-6 мільонів тон хліба, переважно високоссортної пшениці.

«Рссейтск колективізації й піднесення сільського господарства на Україні, а особливо в степу, має колосальне значіння для цілого ссвітського ссюзу.

«Перехід до тракторної орки відкриває широкі перспективи, а прекрасні географічні й ґрунтовні умови України рсблять її цілком природне ексспертсью базсью для ссвітського ссюзу.

«Сибір має гсдувати совітський союз, а Україна зможе найближчими рсками викидати на ссвітовий ринок мільйони тон високоссортної пшениці».

Отже замість усяких там планів про індустріалізацію України виникає новий, цілком реальний план.

Утворити нові промислові бази: рудну, вугільно-металургійну та інші на Уралі, в Сибіру, а за Україною залишити й надалі її давнє стансвище аграрної колонії для експорту збіжжя для збогачення СССР, але в умовах не небезпечного «куркулячого» індивідуально-українського господарства, а в умовах колгоспів, радгоспів, перетворивши примуссво українських хліборобів на звичайнісенький всесоюзний пролетаріат.

Отже цілком логично, що на перелюдненій Україні, звідки, як і за часів царату, провадиться аграрна еміґрація, десятки тисяч гектарів землі передаються всесоюзному зернотрестові для заснування по них радгоспів. Цілком логично тому, що 15 листопаду 1929 року пленум ЦК ВКП, по доповіді Молотова, приймає постанову про утворення об'єднаного народнього комісаріату земельних справ за такими мотивами: «відбудовний період сільського господарства, що мав на увазі піднесення індивідуального селянського господарства, тепер закінчивсся, й через те мусить закінчитися період керування сільським госпо-

дарством з окремих республіканських центрів. Велике хліборобство (радгоспи й колгоспи), яке запроваджується тепер, переросло рямки національних державних об'єднань. Справа зміцнення виробничої «змички» індустрії з сільським господарством висуває поруч з сучасним загально-союзним об'єднанням промисловості, завдання всесоюзного об'єднання в галузі хліборобства. У низці неспокійних районів розгортання колективізації та будівництва радгоспів, зв'язане з ліквідацією рештків феодально-родового ладу, що не може не спричинити несамовитого опору куркульських та напів-феодальних елементів, які зберегли вплив на селі й провадять уперту боротьбу проти соціалістичного будівництва під гаслом захисту національних інтересів. У цих випадках особливо важко є посилити ролю пролетарської союзної держави й збільшити її організаційно-технічну допомогу».

Мотиви, як бачимо, досить красномовні.

ЦК ВКП визнає, що період керування сільським господарством з окремих республіканських центрів мусить закінчитися, повинно повстати всесоюзне об'єднання в галузі хліборобства, а між тим законодавство в земельних справах це-ж виключна прерогатива окремих республік, а серед них і УССР.

І знову в цілком одвертий спосіб ламають конституцію УССР, утворюючи всесоюзний наркомзем, ухвалюючи постанову з приводу цього по-за всеукраїнським з'їздом рад, який один має право розв'язати це питання.

І реля ніби-то самостійного народнього комісаріату земельних справ УССР зводиться лише до передаточної інстанції розказючого центра — Москви.

Але може повстати цілком логичне питання. СССР — це-ж є Союз рівноправних республік. УССР входить до цього Союзу, яко паритетний член Союзу; отже й вона може брати участь, мати вплив у всесоюзному керівництві; тим більше, що за це зазначено й з її конституції. Дозволимо собі на це відповісти де-якими цифрами:

За конституцією СССР найвища влада в Союзі належить всесоюзному з'їздові рад. У цьому з'їзді беруть участь, зрозуміло, й представники УССР.

Так ось цей всесоюзний з'їзд рад складається з 1165 росіян, 62 українців та 376 осіб інших республік, союзних та автономних.

Зрозуміло, який вплив на вирішення справ можуть мати на всесоюзному з'їзді рад 62 українців, що de facto репрезентують там собою не рівноправну паритетну республіку, а жалюгідну меншість.

Але крім цього ці 62 українці є представники, цілком зрозуміло, українського партійного пролетаріату, члени КП (б) У, а за авторитетними словами секретаря КП (б) У т. Лаврентія, за останніх двох років кількість членів КП(б)У збільшилася в круглих цифрах з 198 до 316 тисяч, тоб-то збільшилася приблизно на 64 відс., а кількість українців серед членів партії КП(б)У, яка виносила 2 роки тому 48 відс. з загальної кількості членів, протягом цих двох років збільшилася лише на 0,7 відс. Отже більшість цього пролетаріату, цього справжнього керівника української трудящої бідняцько-селянської маси» є хоч

і члени комуністичної партії України, але не українці. Отже не має нічого дивного, що на останньому з'їзді КП(б)У наркомосвіти УССР—Скрипник домагається довести, що централізація керівництва, якої вимагає єдиний план соціалістичної перебудови ніяк не може й не мусять привести до знищення основної лінії що-до забезпечення національних потреб окремих народів. І що на тому-ж з'їзді сам Косіор досить симптоматично каже: «Ми тепер увійшли в такий період соціалістичного будівництва, що де-хто вже зазначав, ніби-то тепер треба такої централізації політичного господарства яка ставить питання як не про ліквідацію національних республік, то у всякому разі про корінний перегляд відносин цих республік з Союзом їх».

До цього ще варт додати, що на XVI з'їзді ВКП генеральний секретар партії — тов. Сталін цілком спокійно вживає виразів: «російські посольства», «російські большевики», кажучи за всесоюзні посольства та за большевиків, як членів всесоюзної комуністичної партії.

А в совітській пресі ми знову читаємо, про декрет ВЦВК про скликання всесоюзного з'їзду совітів на 5 березня 1931 року. На порядку денному цього з'їзду стоїть між иншим справа зміни конституції СССР у бік зменшення прав союзних преспублік та в бік зміцнення уніфікації устрою СССР.

Отже, що собою уявляє на сьогодні Україна у СССР, з погляду міжнародного права? Не можна-ж серьезно говорити за її самостійність, за її незалежність, за право її вільного виходу з Союзу СССР, як це яскраво заманіфестовано в її конституції.

Який же це є вільний вихід, коли за одні теоретичні мрії з приводу цього засуджують на кару на горло: яка-ж це незалежна самостійна республіка, коли 5 її комісаріятів цілком виключено з обсягу її відання, коли 4 її комісаріяти є цілком підпорядковані таким же союзним комісаріятам, коли з шости, ніби то самостійних комісаріятів одного з цілком одвертим ламанням скасовано в центрі, над другим, також одверто ламаючи конституцію, надбудовано союзний комісаріят, якому його цілком підпорядковано; два є підпорядковано центрові майже на всі сто відсотків, а два може трохи менше, але також цілком залежать від московського фінансового центра, коли УССР позбавлено всякої можливості хоч як небудь впливати на вирішення справ в союзному центрі.

Це-ж не є Союз довірливих рівноправних та вільних республік, це не є навіть федерація автономних республік, це є цілковито фактично вже підпорядкована колонія, якій залишається лише дбати, аби було хоч забезпечено її національні потреби.

Протягом останніх десяти років перебування під впливом Москви, Україна дійшла від стану суверенної хоч de jure держави, держави все-таки міжнародне юридично визнаної, до становища майже цілком безправної колонії.

Гл. -І.

Підсумки.

Український Академічний Комітет у Празі зібрав надзвичайно цікаві відомості про українських емігрантів в Чеськословенській Республіці, що закінчили високі школи українські й чеські та одержали дипломи (див. Bulletin du Comité Académique Ukrainien No 4. Prague. 1931).

З опублікованих Академічним Комітетом чисельних даних видно, що кількість виданих дипломів по школам розподілюється так:

1) Український Університет у Празі уділив: 54 дипломи доктора прав і 28 дипломів доктора філософії, разом — 82 дипл.

2) Українська Господарська Академія в Подебрадах уділила: 426 дипломів інженера різних фахів.

3) Український Педагогічний Інститут імени Драгоманова в Празі уділив: 22 дипломи доктора різних наук і 74 дипломи педагога середніх шкіл.

4) Нарешті, чеські університети і високі технічні школи Праги, Брна, Братислави й Пшибрам уділили: дипломи доктора прав, філософії, медицини, інженера різних спеціальностей, магістра фармації, консерваторії і окремих курсів, разом — 1062.

Всього на початок 1931 року одержали дипломи високих шкіл і курсів — 1.666 осіб.

По фахам і спеціальностям зазначені особи розподілюються так: Одержали дипломи:

інженера-агронома	242	особи	інженера електротех-	
доктора медицини	217	»	ника	34 »
» прав	212	»	доктора ветеринарії	29 »
інженера економіста	188	»	педагога історії і сусп.	
» лісного	167	»	наук	27 »
доктора філософії	112	»	педагога природ. наук	23 »
інженера гідротехника	87	»	доктора іст.-літ. наук	14 »
» хеміка	67	»	педагога літератури	11 »
» геометра	44	»	» музики	7 »
» будівничого	43	»	» математики	6 »
» технолога	42	»	інженера архitekтора	5 »
доктора природничих			магістра фармації	4 »
наук	41	»	диплом консерваторії	2 »
інженера гірничого	38	»	доктора музично-педа-	
			гогічних наук	1 »
		Закінчило:	курси військово-теле-	
			графні	1 »
			» агрономічні	1 »

Разом: 27 фахів і спеціальностей і 1666 дипломів.

Крім того на 1-е січня 1931 року скінчило матуральні курси і одержали матуральні свідоцтва — 86 осіб.

Скінчили Реформовану Реальну Гімназію Українську в Жевницях біля Праги — 56 осіб.

До цих цифр можна було б зробити такі поправки: в загальному числі 1666 маються особи, що одержали по два дипломи (наприклад, 22 доктора Педагогічного Інституту одержали попереду стількиж дипломів педагога, серед докторів, що одержали дипломи Українського Університету мається десяток неукраїнців, а також кілька осіб, що одержали також дипломи інженерів Господарської Академії в Подебрадах). Ці поправки в загальному числі дадуть якихось 30-40 осіб, про те треба мати на увазі, що в число 1666 осіб не зараховані українські емігранти, що вчилися й одержали дипломи в чеських школах без допомоги. Таким чином, можна без значної помилки прийняти, що на цей час в ЧСР закінчило високі школи з дипломами кругло 1 650 осіб.

Протягом біжучого і слідуючих 2-3 років ця загальна сума ще збільшиться: на чеських високих школах закінчують науку ще біля — 100 емігрантів; в Подебрадській Господарській Академії цим літом закінчать біля 50 осіб; в Педагогічному Інституті кінчають — 15 осіб, нарешті в Українському Університеті, де студенти не зв'язані стипендіями, яких не одержують, а ні строгою курсовою системою навчання, що року буде одержувати дипломи не менше — 20 осіб. Отже можна рахувати, що протягом близьких 2-3 років загальна цифра дипломованих емігрантів в ЧСР досягне — 2000 осіб.

2000 осіб з високою освітою різних фахів і спеціальностей — це значить збільшення українських культурних робітників на 2000, це значить збільшення числове української інтелігенції, збільшення як раз того класу, що так потрібний Україні, без якого не можливо ані будувати держави, ані її утримувати на загально-европейському культурному рівні.

З великим задоволенням треба констатувати, що наша еміграція не сиділа, склавши руки, на еміграції, що вона цілком оправдала перед своїм народом все, хоч і вимушене, перебування за кордоном.

Не можна при цьому забувати й того, що таких блискучих результатів наша еміграція в ЧСР досягла, дякуючи матеріальній і моральній допомозі Чеськословенського Правительства. Українська еміграція своєю працею в школах цілком оправдала цю щедру допомогу і з свого перебування в ЧСР винесе почуття вдячності й приязні.

А. Я.

Фабрикація на «експорт» інформацій про сов. Україну.

В жовтні м. р. делегація закордонних журналістів відвідала Наркомса М. Скрипника, щоб дізнатися від нього про стан духової культури на сов. Україні, і з цією метою поставила йому низку запитань.

Про те, яку відповідь дав М. С. на запитання закордонних журналістів, говорить нам стаття того М. С. — «Не об'єкт, а суб'єкт», що вміщено її в ч. 11-12 «Шлях Освіти» за 1930 р.

Як видно з цієї статті, «знатні чужоземці» насамперед цікавилися питанням про стан ліквідації неписьменности на сов. Україні. Треба думати, що їм була відома урочиста обіцянка сов. влади зліквідувати неписьменність до 10-их роковин жовтневої революції, а тому й хотіли дізнатися від найвищого керівника цієї справи про те, в якій мірі здійснено цю обіцянку.

У відповідь на це запитання М. С. сказав дослівно так: «Цього року навчимо 3 міл. неписьменних. Цього року ми закінчимо ліквідацію неписьменних. Крім того, ми мали минулого року біля 5 міл. малописьменних і тепер маємо біля 4-х міл. малописьменних. Цього року подаємо навчання 4-х міл. малописьменних, так що майбутнього року ми закінчимо ліквідацію малописьменности серед усього дорослого населення нашої країни, тоб-то до 45-го року віку».

Бідслашні журналісти, не знаючи, мабуть української мови, не мали можливості поставити М. С-ві додаткове запитання: «як ці слова погодити з вашими ж словами в збірнику «Питання соціалістичної освіти» (Харків. 1930), де на стор. 267-277 читаємо: «для цілої України з місць 5 років ліквідація неписьменности буде переведена на протязі 12 років і закінчена буде 1939 року, при тому це лише загальна цифра, коли взяти всю Україну в цілomu, та коли б ліквідація неписьменности йшла однаково у всіх округах. Насправді ж, як що взяти теперішній темп роботи і витрати по окремих округах, то в Харківській окрузі неписьменність буде ліквідована лише в 1942 році, Дніпропетровській скрузі — в 1947 році, в Кременчуцькій — в 1957 році, а в Полтавській — в 1962 році».

Як-що закордонні журналісти повірили словам відповіді М. С., то й рознесуть по всьому світу байку про те, що большевицька влада на сов. Україні вже минулого року зліквідувала неписьменність, а цього року ліквідує й малописьменність.

На запитання — чи вважається російська мова за чужоземну, М. С. дав таку надзвичайно характерну відповідь: «Ні. В нашому Союзі російська національність не є чужоземна». Цими словами М. С. підкреслив, що окупаційна влада на сов. Україні, як експозитура центрального уряду в Москві, дійсно не вважає російську національність за чужоземну. Але М. С. ні слова не сказав про те, оскільки у к р а ї н с ь к и й н а р і д поділяє цей погляд окупаційної влади.

Добре, як-що закордонні журналісти довідалися з інших джерел про постійні повстання українського народу проти окупаційної влади, про завзяте переслідування окупаційною владою національного руху на сов. Україні, про процес «Спілки Визволення України» і т. и., бо инакше може повстати у них уявлення, що в цій відповіді М. С. висловлено погляд самого українського народу на російську національність.

Закордонні гості поставили М. Скрипникові також запитання про те, чим пояснити закриття церков, синагог і інших молитовних установ. На це запитання М. С. відповів так: «коли де церкви, синаго-

ги закрито, а їх позакривано чималу кількість, то це проведено за рішенням і клопотанням самого населення, що належить до даної національності чи до даної національної групи... Ми йдемо проти будь-якого насильства і пригноблення що-до національних і релігійних прав».

Отже М. С. і тут замовчує про те, що він сам, як комісар народної освіти, підкреслює в своїх наказах, сфiційних промовах, програмових статтях і т. и. «необхідність посилення антирелігійної боротьби в школі» (див. 320 стр. в зборнику «Питання соціалістичної освіти»), замовчує про ті репресії, про заборону Біблійному Товариству поширення своїх видань на сов. Україні і т. д. і т. д. Дивно, що ніхто з закордонних журналістів не запитав М. С., яке власне населення клопоталося про закриття найстарішої святині — Київо-Печерської Лаври?

Не проминула делегація закордонних журналістів поставити такж запитання про те, чи зростає на сов. Україні антисемітизм та як бореться з цим явищем влада на сов. Україні. У своїй відповіді на це запитання М. С. вказав на те, що це явище мало місце на Україні в роки громадянської війни, «коли націоналістичні військові відділи і банди буквально вирізали, погубили і знищили на Україні де-кільки сот тисяч єврейського трудяшого населення». А тепер «ми всіма шляхами і засобами всього нашого державного апарату і всією нашою державною виховавчесю системсю вихсвуємо у працюючих почуття солідарности і взаємної підтримки».

Зрозуміло, що М. С. зовсім не згадав про те, що антисемітизм в наслідок політики окупаційної влади (наділення землею жидів - колоністів на півдні України, закриття церков і монастирів від впливсм жидів-агентів окупаційної влади і т. и.) приймає на сов. Україні все більші розміри та набірає що-далі такі форми, які починають вже непокоїти окупаційну владу. Досить сказати, що навіть в школах, як про це свідчить не один раз в своїх статтях той же М. С., прищепився антисемітизм, пояснюючи це явище, розуміється тим, що «школа не зуміла стихійним дрібноштанським та куркульським оточенням протиставити свій вплив» (там же ст. 337).

Закінчує свою доповідь М. С. такими словами: «За кордоном дуже цікавляться Українсю. Про неї дуже багато пишуть. На жаль, не завжди достовірно й, на жаль, не завжди з повним знанням нашої історії і нашого послуження. Дозвольте мені побажати, щоб західне-європейська і американська преса в особах своїх представників краще і більше дізналася, що є тут у нас, і знала, що ми не тільки об'єкт історії, а що ми суб'єкт великого будівництва, що проходить у нас».

Отже з наведених тут витягів із статті М. Скрипника видно, якого туману напустив він в своїх відповідях на запитання закордонних журналістів. В кожному разі одне можна сказати: не багато правдивого знання висесли закордонні журналісти з своєї розмови з М. Скрипником.

Нема чого дивуватися тому, що лише й міг зважитися М. С. на свідому брехню, щоб «з честю» вийти з того прикрого положення, в яке поставили його, як представника окупаційної влади на сов. Україні,

дражливі запитання «знатних гостей». Але не можна не дивуватися тій відвазі, яку виявив М. С. вміщенням своєї відповіді на ці запитання — в формі статті в часопису «Шлях Освіти»: кожний неупереджений читач цієї статті після порівняння висловлених в ній поглядів автора на різні питання «на експорт» з його ж поглядами на тіж питання «для внутрішнього вжитку» неминуче констатує цілковиту розбіжність цих поглядів. Але... що-до того авторів?

Ст. Сірополко.

З життя й політики.

— Молоде совітське покоління. — Комсомол і молодь. — Умови формування молодого покоління і його психологія. — Старі і молоді в совітській суспільності. —

Одним з найбільш кардинальних питань, які ставить перед нами совітська дійсність, це є питання про те, що уявляє з себе совітська молодь. Минуло уже чотирнадцять років з часу подій 1917 року і йде тепер одинадцятий рік з моменту закріплення на Україні совітської влади. За цей період виросла на Україні молода генерація, яка вже починає приймати чинну участь в громадському і національному життю; виросло нове покоління, психологія і світогляд якого склалися за цілком нових обставин і умов, покоління, яке перейшло через совітську школу, піонерські організації і комсомол, для якого передреволюційний уклад життя являється лише неясною згадкою дитячих літ. Чим є це нове покоління і з яким активом воно вступає в життя?

В січні місяці відбувся черговий з'їзд комсомолу, український і загальносоюзний; в зв'язку з цим з'їздом совітська преса довший час приділяла більшу увагу питанню про молодь; маємо в цей період більшу кількість і окремих статей інформаційного матеріялу та присвячених молоді. Низка уваг і міркувань, які мають на увазі підійти до проблеми, чим є совітська молодь, що подаються нижче, збудовані головним чином на з'їздовському і після з'їздовському матеріялі.

* * *

Чи маємо ми перш за все право на підставі матеріялів, що торкаються комсомолу, робити висновки, які можуть бути поширені на цілу молодь? Думаємо, що так. Не можна не рахуватися з тим фактом, що комсомол є масовою організацією, яка вже в наслідок факту своєї масовості, не може в певній степені не відбивати настрої цілого загалу молоді і генерації; як масова організація, комсомол, з одного боку, поширює свої впливи на певні кола молоді, які стоять по-за ним, з другого боку, відбиває сам настрої ширших неорганізованих молодих мас. Коли у липні 1930 року членів і кандидатів ВЛКСМ разом з комсомольцями у червоної армії було 3. III. 269 чол. («Ком.» ч. 15 з 15. I. 1931 р.), коли значна частина цих кадрів припадала на Україну, причому на Україні процент українців в комсомолі становить 72,6 відс. («Ком.» ч. 14 з 14. I. 31 р.), то трактувати таку організацію, як щось цілком ізольоване і одрізане од загалу молоді очевидно не доводиться.

Тенденція, яка існує в емігрантській пресі, дивитися на комсомол, як на організацію, яка об'єднує молодь, що спеціалізувалася на практичному розв'язанню статтевої проблеми на підставі таких фактів, як славно-

звісна чубаровщина, вряд чи може видержати більш серйозну критику. Само собою, що всякого роду ненормальності в укладі статтевого життя комсомольської молоді існують в цілком вистачаючій кількості. Але не треба забувати, що такого роду ненормальності так само характеризують уклад життя сучасної молоді і в західній Європі і що вони є нерозривно зв'язані з усіма тими умовами післявоєнної розрухи, в яких росте і складається сучасна Генерація. І через те не можна і не слід цим одним кольором малювати весь комсомольський рух.

Треба завжди пам'ятати, що на сьогодні комсомольський рух є рухом масовим. В комсомол ідуть і ті численні кадри молоді, які прагнуть знань і освіти і які лише за допомогою комсомольського білету можуть знайти доступ до шкіл. В комсомол вступає і та молодь, яка, не маючи скільки-будь виразних комуністичних симпатій, йде до нього скерована до нього наростанням почуття громадської активності, як до єдиної існуючої легальної організації. Через те усе, на підставі тих даних, які є про комсомольський рух, можна з певними поправками робити висновки про цілу теперішню молодь, про цілу нову генерацію.

* * *

Треба сказати, що сучасній молоді доводиться переходити таку тверду й сувору школу життя, якої вряд чи зазнали покоління молоді з попередніх двадцяти-тридцяти років. Ми дуже далекі від всяких спроб ідеалізації до-воєнних умов і обставин. Проте заперечувати фактом, як що вони мають місце, очевидно, не приходиться. І ті факти говорять, що боротьба за існування при тому хуторянському темпі, яким мляво і спійняно плізло життя передвоєнної України, ніколи не могла набрати тих гострих форм, які вона має тепер. Через те вряд чи молоді раніше, навіть з неможливих верств, доводилося з такими труднощами виборювати собі право на освіту, як вона виборює його тепер, не зважаючи на формальну доступність цієї освіти власне для цих мало можливих сфер. Виборюючи це право на освіту, вряд чи доводилося реалізувати його при таких несприятливих умовах, як вона його реалізує тепер. Ніколи перед тим не споділо на плечі молоді виконання складних і відповідальних господарських і державних завдань, яке вимагає крайнього напруження енергії і вичерпання ще некріпких молодих духових і фізичних сил. В статті присвяченій одкриттю всесоюзного з'їзду комсомолу, «Комуніст» (ч. 15 з 15. І. 31 р.) займається перерахуванням тих складних обов'язків і тої складної роботи, яку мусять виконувати і фактично виконують члени комсомолу. Отже комсомол був ініціатором і організатором соціалізація і ударництва. Що ця ініціатива вийшла не од самого комсомолу, а од партійної верхівки, для того, хто знає совітські умови, розуміється, це ясно. Комсомол взяв на себе шефство над електрифікацією ССРСР. Шефство над флотою ССРСР комсомол має від довшого часу. На комсомолі лежить відповідальність і обста-діт, зв'язана з організацією військової міці ССРСР: він дає про зміцнення робіт ТСО — авіахему, про військовоюізацію молоді, про проведення навчальних військових походів, про зібрання коштів на будову літаків і дрижаблів. Поруч з цим, комсомол виконує цілу низку відповідальної роботи на господарському фронті. Десятки тисяч комсомольців мобілізовані для праці в Донбасі для ліквідації тамошніх чергових проривів, для перебудови колективізації, про переведення хлібозготівель, про боротьбу за виконання промфінплану. Ні одна чергова ударна кампанія не обходиться без того, щоб під час її не використовувано комсомолу. Совітська й партійна верхівка виразно дає про те, щоб приділити комсомолу максимальне навантаження, використати його сили в найбільшій степені. При цих умовах колосальній перевантаженості працює не є дивним, що одраження для поширення освіти трактується, як велика нгорода, яку треба заслужити. А в які умови попадає сучасна молодь дістаючись до шкіл, здобувши можливість продовження освіти. В «Економической Жизни» (ч. 16 з 16. І. 31 р.) як раз в час комсомольського з'їзду знаходимо допис

про стан ново-відкритого полтавського овочевого Інституту. З нього довідуємося, що науково-педагогічними силами Інститут укомплектований не повністю. Помешкання Інституту для навчальних цілей є тісним. Мешкальні умови для студентів значно поліпшаться... лише після збудовання нового будинку, який тепер є тільки запроєктованим. Болючою справою є для Інституту паливна проблема. Мав він одержати з Харькова 13 вагонів вугля, а дістав лише чотирі. Не забезпечений так само Інститут дровами, бо місцевий робкооп дров майже не відпускає, бо й сам не має. Не цілком добре так само становище з постілями для студентів. З громадським харчуванням, рівняючи добре, проте є гостра потреба відкриття кількох їдалень спеціально для студентів. Хемічної лабораторії тим часом нема. Погано стоїть справа з забезпеченням студентів підручниками. Нема підручників майже по всім галузям наук. Послани до Харькова і Москви вимоги на підручники лишаються невиконаними. Інститут до цього часу не має жадних приладів для кабінетів. Малюнок, який подає цей допис, в жаден спосіб не може трактуватися, як щось виняткове. Навпаки, цей образ скорше треба уважати типовим в зв'язку з тим безладям, яке встановилося останній час в шкільництві в результаті змагань до «політехнізації» школи; адже не є секретом, що це змагання звелось до розбиття старих, вже існуючих, вищих шкіл на цілу низку нових, як полтавський Інститут, які не мають ані приміщень, ані навчальних засобів. В таких умовах, борючись з матеріальними труднощами, з відсутністю мешкань і харчів, з відсутністю книжок, побірають науку ті з молодого покоління, які знаходяться в найбільш навіть сприятливих умовах.

Само собою, в цих нових суворих умовах мусять вирости нові люди з новою психологією і новим світовідчуженням, неподібним до того, що було питома нам. Сучасна тверда совітська дійсність, само собою, багатьох зломить і винищить, не дасть можливості соткам і тисячам більш слабких розвинути і оформити свою індивідуальність і оберне їх лише в людський порох, в отару, що слухняно буде йти, куди скажуть. Але разом з цим ця тверда дійсність буде сприяти виділенню і створенню з сильніших представників молодого покоління людей того активного, практичного, волевого укладу, яких так мало давало довоєнне життя, людей, які вміють ставити собі цілі і цих цілей досягати.

* * *

Чи вийдуть з цього нового покоління ті нові люди, які весь свій творчий запал і всю свою енергію віддадуть на службу справі комунізму і світової революції, як то хотять провідники сучасної совітської машини. Адже ж на це вони витрачають дуже багато сил і енергії. Адже ж вся система знань, яка подається сучасній молоді, спрепарована власне в цьому напрямі.

Трудно займатися пророкуванням. Трудно будувати скільки небудь ґрунтовно обосновані гороскопи майбутнього. Проте думаємо ми все таки, що й на сьогоднішній день існують певні факти, які дозволяють зробити висновок, що зовсім не вся сучасна молодь, навіть в тій її частині, яка знаходиться в комсомолі, є певною по своїй ідеології з погляду пануючого курсу. Не є випадковим, що, не зважаючи на всі свої змагання, комуністична партія все таки не змогла цілком підпорядкувати своєму впливові комсомол. Нарікання на те, що комсомол є родючим ґрунтом для поширення всякого роду ухилів ми стрічаємо в совітській пресі од ряду років. Були про це довгі розмови і довга дискусія в пресі перед двома роками в зв'язку з попереднім восьмим з'їздом комсомолу. Після з'їзду було переведено цілу низку заходів в цілях виправлення ухилів; запанувала на протязі цих років в повному об'ємі сталінська генеральна лінія, всяка опозиція в совітських державах ліквідувалася найбільш суворими засобами. А проте на дев'ятому з'їзді виявилось, що в рядах комсомолу й досі, не зважаючи на всі заходи, на всю енергію відповідних чинників, не все мається гаразд. І в пресі, й в промовах партійних лідерів через уперті фрази казбонного

славословія виразно пробивається нотка незадоволення тим, що твориться в комсомолі. «Економическая Жизнь» (ч. 15 з 15. І. 31 р.) в своїй вітальній статті, присвяченій одкриттю їх комсомольського з'їзду, зазначає наступне: «В останній час, в період загостреної класової боротьби, були численні спроби з боку різних сектантських груп вплинути через свої кулацькі агітпропи на комсомольців села. В свій час контрреволюційний троцькізм ставив заклад на молодь, пробуючи оплутати її дрібно-буржуазним підлещуванням, оголошуючи її «барометром революції». І зовсім недавно колишні працівники типу Ломінадзе і Шацкіна пробували захитати сталість рядів і комсомолу, і партії. Не зважаючи на те, що в окремих звенах комсомолу політична вогнетривалість була не вистачаючою (ростріл наш. В. С.), комсомол в цілому завжди послідовно проводив правильну лєнінську лінію». Отже маємо для теперішнього курсу суцього славословія дуже характеристичне признання невістачаючої витривалості окремих груп в комсомолі. Цієї теми про наявність ухилів в комсомолі торкається в своєму докладі на з'їзді Косарев, який між иншим підкреслює: «Коріння ухилів в рядах комсомолу лежить в дрібно-буржуазному оточенню. Адже ж комсомол є більш широка організація, піж партія. Комсомол є організацією робітничо-селянською. Через те і з'являються в комсомолі такі ідеї, як ідея про переважання молодих куркулів. І не тільки ідеї. Самі молоді куркулі часто «дістаються до комсомолу». Далі докладчик навіть підносить питання про те, чи мається криза в комсомолі, але, розуміється, відповідно до теперішнього курсу, розв'язує це питання в негативний спосіб. Як стаття «Ек. Ж.», так і виступ Косарева не являються випадковими. Вже не раз перед тим центральні установи партії спиналися над становищем в комсомолі і не один раз підкреслювали, що там все мається гаразд, що перед місяцем грудневий пленум партії підкреслив небезпеку сповзання комсомолу до опортунізму».

Свідчать всі ці факти, що між пануючим тепер режимом і вихованою ним молоддю є виразні дисонанси, що спільної мови знайти їм не вдається. Нові обставини, в яких виростає ця молодь, творять в ній свої процеси, які далеко не є ідентичні з урядовою ідеологією і урядовим курсом.

Через те думаємо ми, що треба всім нам дуже уважно приглядатися і слідкувати за тим, що діється поміж совітською молоддю, з окрема в рядах комсомолу. Наростають там процеси, які можуть мати цілком несподівані результати для сучасного режиму.

В. С.

3 міжнародного життя.

— Дискусія закордонних міністрів. — Проекти нових уній. — Декрет президента Гінденбурга.

Інтерес європейських політичних кол до проекту австро-німецької митної унії за останній тиждень не тільки не пригас, а поширився й поглибився, бо крім виявів преси маємо зараз уже й промови міністрів закордонних справ майже всіх заінтересованих у справі держав. З одного боку, то були міністри — французький, англійський, чехословацький, югослов'янський, польський, румунський; з другого — німецький та австрійський. Вияви ти дуже характерні, але, на жаль, брак місця не дозволяє наводити хоч би невеликі витяги з промов названих державних мужів, відповідальних не тільки перед своєю країною, але перед Європою і цілим світом. Вкажемо тому лише, як стоїть справа згаданої вище митної унії після цих промов представників колишніх двох коаліцій за часів великої війни. — переможців і переможених.

Може, найліпшу характеристику цілому становищу дав французький міністр, якому ціла справа лежала найбільше до серця. Бо ж, як сам він те визнав, сенсація австро-угорської митної унії була ударом персонально по ньому, авторові і оборонцеві французької політики останніх літ, спрямованої на зближення з Німеччиною, на приятельські з нею зносини та таку ж співпрацю.

Аристид Бріан говорив на цей раз перед сенатом, себ-то в атмосфері спокійної урівноваженості, не збаламучений комуністичними чи якимись іншими демагогічними викриками та переборами. Він недвозначно вказав на те, що довір'я до широти німецької політики однині на довший час порушено. Не означає це, на його думку, що Франція з тої причини має зараз же змінити основні лінії й напрями своєї політики до Німеччини, практиковані нею з часів Локарнського пакту, складеного між ними. Але те, що робилося досі на основі довір'я до доброї волі німців та їх державних представників, може робитися надалі лише на тлі реальних гарантій, що мають бути предкладені Германією. Франція, вказав Аристид Бріан, має зараз в Європі таку силу, — політичну, фінансову і військову. — що їй нема чого турбуватися з приводу тої чи іншої, хоч би й неприємної дипломатичної несподіванки. Несподіванки ті не надшерблять французького престижу, не порушать і французьких життєвих інтересів; неприємною стороною своєю вони можуть обернутися лише проти їх авторів.

Тим самим французький міністр закордонних справ висловився проти австро-німецької митної унії і став на шлях боротьби з нею. Він не вказав сам того шляху, але перше за все знайшов собі союзника в особі англійського міністра закордонних справ Гендерсона.

Англійське закордонне міністерство стало начеб-то на цілком нейтральний ґрунт. Засуджуючи манеру німецької політики в справі митної унії, воно не проголосило себе одкритим противником її. Гендерсон лише запропонував Германії, перше, ніж реалізувати свій проєкт, перенести його на розгляд Верховної Ради Ліги Націй. Германський канцлер Брюнінг, як про те було вказано на цьому місці минулого разу, в категоричний спосіб одмовився від того. Тоді обурений Гендерсон виявив себе справжнім британцем і заговорив тоном, на вигляд ввічливим, а по суті — впросто зневажливим на адресу Германського канцлера. Він, мовляв, гадає, що відповідь Брюнінга не являється ще останнім його словом, а що те останнє слово до нього Гендерсона ще буде переслане і він на нього почекає. Так воно і сталося. Те «останнє» слово прийшло до англійського міністерства, — правда не від канцлера, а від міністра закордонних справ Германії. Це була промова Курціуса, в якій той пояснив, що Брюнінга не зрозуміли, що Германський канцлер ніби то також стоїть за те, щоб цілу справу австро-германської митної унії було передано до Верховної Ради Ліги Націй, а коли треба буде, то й на присуд Міжнародного Трибунала в Гаазі.

«Останнє» слово Курціуса задовольнило Гендерсона; нічого проти нього не має і Аристид Бріан. Інцидент таким чином начеб-то вичерпаний, і справа австро-германської унії переходить на розгляд Верховної Ради Ліги Націй, що його сесія має відбутися в травні поточного року.

* * *

Як справа там стає, буде видно свого часу. Сьогодні ж лише можна вказати на те, що підготовча робота що-до унії зовсім не закинута і в Германії, ні в Австрії. Як повідомляють у пресі в Берліні (за участю австрійських делегатів) зараз іде гарячкова праця що-до розробки нового митного закону, спільного для Германії та Австрії, аби саму унію можна було, коли на те настане час, перевести в одну мить розчерком пера. А для того, щоб заохотити Угорщину пристати до тої унії, Австрія нег-йно після великоднів свят має підписати з нею спеціальний торговельний договір, складений дуже корисно для угорських хліборобів, бо дають їм можливість вивозити до Австрії лишки своєї продукції.

Згідно з тими самими повідомленнями, не гають часу і противники

австро-угорської унії. Італійські газети переказують, начеб-то французька дипломатія взялася заходів утворити митну унію між Польщею, Румунією, Югославією, Чехословаччиною, Болгарією та Угорщиною, як противагу унії австро-німецькій. А англійська преса говорить навіть про те, що французький міністр закордонних справ ніби-то має наміри на ближчій сесії Ліги Націй запропонувати ще ширшу митну унію, до якої, крім згаданих вище держав, мали-б ввійти ще й Франція, Германія та Австрія.

Справа пішла навіть ще далі. Перед очима європейських політиків з'явилася недавнє привіддя, начеб-то на довший час поховане великою війною, а саме — думка про унію слов'янських народів. Ідея заініційована політиком польським, а місце собі знайшла на шпальтах чесьького офіційного органу «Ceskoslovenska Republika». І диво дивне, в одміну од минувшини, — спрямована та унія на цей раз не лише проти Германії, але й проти — Москви. Та слов'янська унія мала-б складатися, на думку газети, з держав: Чехословаччини, Польщі, Югославії та Болгарії. Про Україну ініціатори її мовчать, але додають до неї — Румунію. Необхідність слов'янської унії мотивується тим, що Європа переживає зараз час великої небезпеки. Над нею нависли хмари політичної бурі, і

Та буря прийде, бо мусить прийти. Мабуть таки зачнеться вона в сучасній совітській Росії, що виповіла війну людині, Богу і природі, що веде своє життя на основі помилкових проєктів про «п'ятилітку», «про індустріалізацію», про «колективізацію», — які без сумнівно скінчаться сильним внутрішнім військовим заколотом. А то той заколот безперечно потягне за собою російський напад на Європу, — напад руйнної фурії... Коли на той час не буде між нами згоди, станемо легкою здобиччю згаданої політичної бурі.

В усіх тих повідомленнях про численні унії, явна річ, сьть багато перебільшеного і не-реального, але вже самий факт, що повстають оті проєкти ліпше за все інше вказує на тяжку депресію, яку переживають зараз європейські політичні кола.

* * *

Крім сенсації зовнішньої поставила Германія Європу і перед фактом сенсації внутрішньої, бо завела вона у себе дома фактично самий справжній диктаторський режим. Сталося це так. На минулий березень скликано було нормальну сесію німецького парламенту, завданням якої було ствердити вироблений владою державний бюджет. Парламент зібрався в зменшеному складі, бо гаєнкрейцери та націоналісти, як відомо, вирішили не приймати в ньому участі. Відсутність правих незгодних демагогів дала можливість парламентові працювати гладко, і бюджет відповідно швидко був прийнятий. Після того парламент зробив, на перший погляд, дивовижну річ, бо сам себе розпустив на дуже довгий час, аж до кінця поточного року.

Явна річ, що це було зроблено навмисно для того, аби розв'язати урядові руки. І німецький уряд зараз же використав таке своє — на довший час — безконтрольне становище. Не встигли, мабуть, депутати ще роз'їхатися з Берліну, як президент Гінденбург проголосив позанарламентський декрет, який значно обмежує так звані політичні волі громадян, а саме в площині — друку, слова та зборів. Обмеження відповідно такі великі, що стороннім людям здається, начеб-то в Германії заведено стан облоги, особливо по великих містах.

Уряд пояснює необхідність вказаних обмежень тим, що лише при таких умовах він може розпочати доцільну і успішну боротьбу з правими та лівими екстремістами (гітлерівці та комуністи), які за один останній рік спричинилися своїми організованими виступами до насильної смерті майже 300 громадян на території Германії. Закордонні спостерігачі, од-

нак, зауважують при тому, що Германія вже десять літ, як стала ареною кривавих сутичок між ріжними політичними групами, що досі навіть вбивства тих людей, як Ерихберг чи вславлений міністр Ратенау, проходили без якої-будь реакції уряду в напрямі обмеження політичної волі громадянства, а сьогодні чогось так ретельно взялися за справу...

Можливо, що мають рацію німці, виправдуючи свій новий зворот внутрішньої політики. Бо ж, правду кажучи, колись таки вони мусли розпочати справу внутрішнього змирнення. Але припало це як раз на час «митної» сенсації й німецьким поясненням на зовні не вірять, вказуючи між иншим і на те, що німецька соціал-демократія, принципова і гаряча противниця всіх диктаторів, чомусь-то мляво реагувала на фактичне встановлення диктаторського режиму на своїй батьківщині. Європейська преса тому говрить, що вказаний вище президентський декрет, мабуть таки чи не перший крок до зміни в Германії. В усякому разі держава ця стоїть зараз начеб-то на лінії повного звороту своєї зовнішньої та внутрішньої політики.

Observer

З преси.

Коло виступів представників Українського Т-ва Прихильників Ліги Націй прсф. О. Шульгина та прсф. Р. Смаль-Стоцького в Данцигу та Брюсселю, де вони достойно і з тактом боролися людські права українського населення в Галичині і рсбили все, щоб полегшити знайти вихід галицьким політикам з тих сутичок, в які вони завели українсько-польські взаємовідносини, сплївся рже цілий клубок брехні, перскручувань і фальшувань. В «Тризубі» вже відмічалось, як в цій справі псвелися націоналісти і «Діло», тепер наведемо ще один зразок, а саме «Канадійський Фармер». От що пише ця газета в свсему числі 13 з приведу ссїї Унії Т-в Прихильників Ліги Націй в Брюсселю.

«Першим бесідником був проф. Роман Смаль-Стоцький, український делегат від західної України. Підчеркнув особливу поважність справи погромів у Галичині. Вимагав точної польської відповіді на українські зажалення».

Для чого газеті треба було назвати прсф. Романа Смаль-Стоцького «українським делегатом від Західної України», в той час, як він є генеральним секретарем Українського Т-ва Прихильників Ліги Націй (з Великої України), що його гсловою є прсф. Яковлів, а постійним делегатом прсф. О. Шульгин?

А от для чого:

По Стронському забрав слово проф. Шульгин, представник Українського Т-ва Ліги Націй, зложеного з емігрантів з Великої України — полонфілів з групи Лівіцького, наслідника Петгюри. Ззначив, що вірить у ширість Стронського, що Польща перебрала міру в пацифікації Галичини і що інтереси Польщі вимагають польсько-українського замирнення в Галичині, яке повинні започаткувати поляки, яко сильніша сторона».

Мета перекручування, яке дозволяє ссбі «Канадійський Фармер» ясно: от, мовляв, галичане боронять Україну, а Укр. Т-во Прихильни-

ків Ліги Націй, зложене з емігрантів з Великої України, — то полонофіли, що дбають про Польшу. А тому Р. Смаль-Стоцький проти О. Шульгина. Брежньє «Канад. Фармера» така незугарна, так шита білими нитками, що аж пальці знати.

З широкого світу.

— В югослов'янського посла в Брюсселю стріляв босняк Зверно. Ніхто не ранений.

— Бувший директор московського Інституту Маркса-Енгельса Рязанов засланий до Сибіру.

— Склався новий фінський кабінет міністрів на чолі з лідером аграрної партії Сунілою.

— Американський уряд видав декрет проти совітських сірників.

— В Мадриді дійшло до вуличних боїв студентів з поліцією. При облозі медичного факультету ранено і вбито кілька студентів і поліціянтів.

— Французький міністр хліборобства Тардьє в промові в парламенті заявив, що всі промислові безробітні робітники, що посилаються на хліборобську працю, на другий же день цю працю кидають.

— Союз естонських комбатантів поставив урядові вимогу зміни конституції і посилення президентської влади.

— Аргентинський уряд має вжити заходів проти большевицького демпінгу.

— Большевицький уряд надав московській комуністичній академії право зверхнього контролю усієї наукової діяльності в ССРСР.

— Залагоджено розкол в англійській консервативній партії.

— В Москві і Берліні розійшлися чутки про те, що існуючий договір нейтралітету між Німеччиною та Московщиною буде змінений у договір вічного нейтралітету.

— Землетрус знищив столицю Нікарагуа — Манага; нараховано 1000 вбитих і кілька тисяч ранених під час обвалів і пожеж.

— Єгипетські націоналісти і ліберали склали договір про спільну боротьбу з урядом за встановлення конституції 1923 р.

— В січні з Америки виїхало 21.566 душ чужинців емігрантів, а вїхало лише 12.815.

— Американський уряд відмовив дозвіл на дальше перебування в Америці генерального директора большевицького Амторга.

Редакція просить усіх авторів, які мають дати статті на роковини смерті бл. пам. С. Петлюри, прислати їх до 1 травня с. р.

З огляду на Великодні свята, заступає число 16 (274) «Тризуба» вийде в неділю 26 травня.

Хроніка.

У Франції.

— Трохи статистики з життя Бібліотеки. 1 квітня минуло два роки, як читальня Бібліотеки була відкрита для публіки й почалося видавання книг на абонементи. За цей період Б-ка була відчинена 314 днів. Відвідувачів-читачів зареєстровано 2121, крім тих, що часто приходили й в інші дні. Абонентів занотовано 176, з яких на сьогодні є 91. Серед них були й чужинці: 2 французи, 1 болгарин, 1 поляк та 1 росіянин. Книг абонентам було видано 2399. Також мусимо зазначити, що серед відвідувачів було багато чужинців. Були: чехи, поляки, росіяни, болгарини, грузини, азербейджанці, горці Кавказа, калмуки, німці, італійці, еспанці, хинці, фінляндці, з республіки Екуадор, з Аргентини, Бразилії і з республіки Домінік. Редактор еспанської газети Аюга, відвідавши, Б-ку взяв кілька фотографій і потім вмістив більшу статтю (про «неіснуючі республіки»), подавши кілька ілюстрацій: Головного Отамана, музейну кімнату, два мал. наших військових та генерала Удовиченка.

— Президія Головної Еміграційної Ради одбула 1 квітня с. р. засідання, присвячене в більшій своїй частині всяким видавничим справам, питанню скликання конференції Головної Ради, затвердженню фінансового звіту скарбниці на 1 квітня с. р., а також справам представництва української еміграції в Женеві і питанню анкети про безробітних емігрантів — членів організації, приналежних до Головної Ради.

— Ліон. 22 березня відбулися загальні збори Громади, на яких переобрано було Раду Гро-

мади. Нова Рада обрана в старому складі.

29 березня були скликані Громадою збори українців емігрантів, що перебувають в Ліоні для заснування Комітету допомоги безробітним українцям. Обрано Комітет в складі: п. Таран (голова), Попель (секретарь) та Журавленко (скарбник), а членами п. п. Ковальчук і Паламарчук. Місце осідку Комітету — 163, Rue Paul Berg. Засоби номітету є самооблогнення по 3 фр. на тиждень, та добровільні пожертви.

— Виказ пожертв на безробітних в м. Ліоні. Досі склали пожертви (1-ий тиждень): п. п. Яременко — 3 фр., Журавленко — 3 фр., Олексів — 3 фр., Попель — 3 фр., Паламарчук — 3 фр., Квасок — 12 фр., Левартовський — 3 фр., Неценко — 3 фр., Ковальчук — 5 фр., Калита — 12 фр., Данильченко — 3 фр., Бурий — 3 фр., Трач — 3 фр., Дука — 3 фр., Войко — 3 фр., Мороз — 3 фр., Бобровник В. — 12 фр., Олійників — 6 фр., Григораши — 3 фр., Горбатенко — 3 фр., Разом — 113 фр. (продовження буде).

— Розшукують. Тихона Мурашка, або знаючих, де він, прошу подати адресу, розшукую по дорученню, важна справа. Mr. Vonarkha. Maison Doulat. Roudeau. Grenoble (Isère).

— Пошукують. Василь Жук, що 1926 року виїхав з Польщі на працю до Франції. Осіб що знають його адресу, ласкаво прохасться її подати до Редакції.

— На допомогу п. Андрюшенкові, хорому козакові, поступило від інж. Яковлева з Бельгії — 50 бельг. франків.

В Польші.

— Загальні збори членів Товариства Допомоги Українським Студентам. 14 березня б. р. відбулися чергові річні загальні збори членів Товариства Допомоги Українським Студентам вищих шкіл м. Варшави. Збори відкрив Голова Управи Т-ва проф. Р. Смаль-Стоцький. Після обрання президії зборів, до якої увійшли: ген. В. Сальський — на голову і інж. І. Зваричук — на секретаря. Голова Управи Т-ва проф. Р. Смаль-Стоцький зложив справоздання з діяльності Т-ва за минулий рік. В ньому торкнувся він, між иншим, і всіх тих моментів, якими характеризувалися відношення до Управи Т-ва певної частини українського студентства, а передовсім мешканців інтернату Т-ва, які надзвичайно утруднювали працю Управи в минулому році.

Далі збори заслухали грошовий звіт Управи за минулий рік та акт ревізійної комісії. Після дискусії над звітами збори винесли низку резолюцій, в яких прийнято до відома справоздання Управи та апробовано її діяльність, а з окрема що-до поступовання її в конфлікті з Управою Української Студентської Громади у Варшаві, затверджено її грошовий звіт та уділено їй абсолюторію і висловлено подяку за працю.

До нової Управи Т-ва обрано проф. Р. Смаль-Стоцького, проф. Кордубу, інж. В. Шевченка, пані Киркиченкову, д-ра І. Чикаленка, інж. І. Танцюра та інж. І. Зваричука. Заступниками до Управи обрано: п. Руткевича, інж. В. Яновського та інж. Чубенка. До Ревізійної Комісії увійшли: ген. П. Шандрук, ген. В. Змієнко та п. Мироновичева, а заступниками інж. П. Сікора і С. Іванович.

У вільних внесках збори винесли низку побажань що-до діяльності Т-ва в будущому році. Після ґрунтовного обговорення справи взаємовідносин проф. І. Огієнка з Т-вом Допомоги, одноголосно постановлено виключити проф.

І. Огієнка з числа членів Т-ва.

Зупиняючися докладніше над діяльністю Т-ва, належить підкреслити, що і в цьому році була вона не менше продуктивною, як і в році попередньому. Свідчить про це хоч би кількість виданих Управою Т-ва допомог і позичок українському студентству, яка в минулому 1930-му році дійшла до суми — 3.361 зл. 50 гр., а разом з ремонтом і утриманням інтернату та з иншими, зв'язаними з діяльністю видатками, — до 9.650 зл. А як до цього додати ще й видатки Т-ва з попереднього 1929 р., то можна одержати загальну суму, яку Т-во видало на допомогову акцію українському студентству у Варшаві; сума ця виносить 30.000 зол. пол. Вказує вона яскраво на те, яку вартість для українського студентства має існування Т-ва Допомоги Українським Студентам в Варшаві і яка вдячність належить його організаторам, як і тим, що його діяльністю керують.

— **З життя Союзу Українок-Емігранток у Варшаві.** 22 березня с. р. Союз Українок - Емігранток улаштував дитяче свято для вшанування пам'яті Тараса Шевченка. Свято почалося відспіванням «Заповіту» у виконанні українського хору, після чого проф. Біднов виголосив до присутніх дітей Слово про Тараса Шевченка», а інж. Теліга відспівав при акомпаніменті бандури кілька старовинних українських пісень. Далі діти відіграли два сценичних образки «Одної ночі» і «В роковини Тараса Шевченка» та виконали кілька декламацій. Вечір закінчився відспіванням гімну «Ще не вмерла Україна».

Після офіційної частини всі діти одержали вечерю з чаєм.

Сьогорічне дитяче Шевченківське свято було першою спробою Союзу Українок-Емігранток організувати дітей місцевої української колонії для вшанування нашого пророка і перейшло воно з моральним та матеріальним успіхом. Воно стягнуло не лише багато дівчор, котра з захопленням придивлялася і з ентузіазмом би-

ла браво молодим артистам, але і численних представників старшого громадянства.

З свого боку дозволяємо собі висловити побажання, щоби подібні національні дитячі свята відбувалися частіше, з огляду на їх велике виховавче значіння для наших дітей на еміграції.

— Вечер української пісні у Варшаві: 28 березня б. р. відбувся в Варшаві вечір української пісні, який організувала Головна Управа УЦК. З хорowymi номерами виступив Український Національний Хор ім. Лисенка під диригуванням п. С. Сологуба. Програму концерту складався виключно з пісень українських композиторів, які досить артистично виконувалися цим ще молодим і недавно закладеним хором. Публіка із задоволенням прислухала цей концерт, щиро нагороджуючи виконавців гучними оплесками. Серед присутніх досить багато було і чужинців. Підкреслити тут належить організаційні здібності та енергію п. С. Сологуба, яку вклав він в організацію хору, творючи цей новий осередок, що поставив своєю метою плекання рідної пісні і пропагування її.

— Святкування 70-х роковин Шевченка в Ченстохові. Давно вже так урочисто обходила українська колонія в Ченстохові свято Шевченка, як в цю 70-ту річницю його смерті. Це завдячувалося головним чином тому, що на цю урочистість завітав до Ченстохови український п. о. І. Бриндзан, що разом з діяконом о. Григорієм прибув з Каліша. В суботу 21-го березня п. о. Бриндзан відправив вечірню і утрєню в місцевій українській автокефальній православної церкви. Після цього в гарно удекорованій салі помешкання ченстоховського Відділу УЦК відбулася академія присвячена поетові, яка зібрала цілу українську колонію в Ченстохові, як наддніпрянську, так і наддністрянську, а також і багато гостей. Академію відкрив вступним словом п. С. Паладійчук, після якого місцевий хор виконав «За-

повіт». Відповідний реферат був відчитаний Головою Відділу УЦК лейт. флоти п. С. Шрамченком. Після реферату відбулися декламації віршів Шевченка, які виконували діти місцевих українців. Далі йшла маленька вистава — образ, яку під проводом п. С. Паладійчука, виконав п. Цибульський з дітьми в національних строях. Ця вистава-образ відбулася перед досить артистично скомпонованою музикою Шевченка, зробленою на старий візирець його могили під Каневом. Програма свята було закінчено співом «Боже, Україну спаси» і національного гімну.

Після академії в родинному настрою відбувся спільний чай. Дітей було обдаровано українськими книжками, а присутніх гостей — портретами Т. Шевченка. Тоді ж були виконані ще й інші пісні і декламації.

На другий день 22 березня п. о. Бриндзан відправив обідню. Під час літургії багато з українців причащалося. Після обідні відбулася панахида по Шевченкові, відслуживши яку, п. О. Бриндзан звернувся до присутніх з гарним і чулим словом. Перед обідню відбулися хрестини двох малих українців.

Для української колонії в Ченстохові, яка довго вже не мала змоги, маючи власну українську церкву, чути службу Божу в рідній мові, ці Шевченкові дні залишили по собі багато приємних вражень, багато приємних спогадів.

— В Українській Станиці в Каліші. 25 березня с. р. з ініціятиви начальника правління Станиці ген. хор. Загородського було переведено збір добровільних датків на утікачів із большевицьких Соловків, що перебувають у концентраційному таборі у Фінляндії.

Після служби Божої протоісрей станичної церкви п. о. Бриндзан чулою промовою закликав присутніх до виконання свого національного обов'язку. Вечером в театрі Станиці відбулася вистава-вечір з метою допомогти утікачам. Перед виставою ди-

ректор місцевої гімназії проф. Андрієвський нагадав присутнім про два трагічних момента з історії поневолення українського народу: за часи Руїни і сучасного.

День 25 березня зайвий раз підкреслив глибокий і палкий патріотизм нашої еміграції, рівно ж організаторський і адміністративний хист ініціаторів збору на утікачів.

В Італії

Як у нас вже повідомлялося, недавно в Італії панна М. Липовецька почала випускати італійською мовою збірник «Україна». Перше число цього збірника знайшло серед італійців великий відгук. Авторка одержала численні привітання від визначних італійських діячів в тому числі від академіка проф. Артуро Фарінелі, що є представником італійського уряду щодо інтелектуальних зносин з чужими народами. З поміж листів, які одержала п. Липовецька з нагоди виходу збірника не можна не відмітити чудового листа одного школяра народної школи, що дослівно звучить так:

«Шановна Пані. Наша навчителька розповіла нам багато гарних річей про вашу Батьківщину і дозволила тим, хто добре поводитьсь, написати вам листа. Я добре поведівся і наша пані навчителька дозволила написати листа, хоч я досі, крім мого дідуся, нікому листів не писав. Дізнався, що ваша Батьківщина дуже далеко, ще далі, ніж Болгарія, але, як я виросту, поїду на Україну і скажу українцям, що я ще знав їх, як був малим. Дуже мені вподобалися вірші про Різдва. Коли навчителька їх читала, мені здавалося, що я дійсно чую дзвони, але тихі, як бувас, коли впаде сніг. Дякую щиро за ці гарні вірші, що ви їх прислали нашій навчительці. Складайте ще, вона нам їх прочитає. Роберто».

В деяких італійських пресових органах вже появилися замітки про збірник. Треба думати, що незабаром вся італійська преса відмітить його появу і оцінить ту

велику послугу, яку робить п. Липовецька для нав'язання італо-українських культурних відносин.

Бібліографія

— «Хроніка Наукового Т-ва імені Шевченка у Львові» за роки 1926-1930 ч. 69-70. Львів 1930 р.

Хто цікавиться життям нетитулованої Української Академії Наук у Львові, якою є по суті Наукове Т-во ім. Шевченка у Львові, той знайде в «Хроніці» вельми цікаві фактичні відомості, як про матеріальний стан цієї важливої для української культури інституції, так і про її духовний розвиток і напрям та поширення впливів.

Дуже повчальними є статті про стан Бібліотеки Т-ва, список інституцій з якими вона обмінюється виданнями, про Музей Т-ва, список видань Т-ва і т. п. «Хроніка» під усяким поглядом є вельми потрібною книжкою для укр. бібліотек і найменших науково-просвітніх укр. центрів. Єдине, що можна побажати, це те, щоб вона виходила не раз на 5 років, а що року.

— В Женеві вийшло ч. 1 «Bulletin of Ukrainian Information». Це вже є друге видання Проводу Укр. Націоналістів в Женеві (перше франц. мовою), що має завданням інформувати чужинців про укр. справи в душі Проводу. Більша частина бюлетеню присвячена польсько-українській боротьбі в Польщі і зокрема недавнім подіям в Галичині.

— Bulletin Officiel du Comité «France-Orient», число за січень-лютий, містить ширшу замітку про свято незалежності, улаштоване у Парижі 8 лютого Союзом Укр. Емігр. Організацій у Франції.

P i è g e D o m i n i q u e . «Oui, mais Moscou...» Librairie Valois. Paris. 1931. 15 frs.

Ще одна подорож до СССР і ще одна книжка, для написання якої не треба було їздити до СССР, тим більше, що автор сам признається, що був цілком на милості офіційних перекладчиків. Проте

автор був і книжку написав. Само собою розуміється, що вона вся відбиває не фактичний стан, а суб'єктивні думки автора, хоч подекуди правда сама собою вилазить, мов шило з мішка. Головною думкою автора є, що всяка революція є революцією і що в такий варварській країні, як Росія, більшовики це є необхідність, це новий Петро Великий, се-то, що вони несуть прогрес і нове життя, що вони, не дивлячися ні на що будують. «Будівництво» це остільки захоплює автора, що він навіть забуває себе спитати, якою ціною воно робиться. Але все ж таки загальне захоплення «революційним будівництвом» в СССР не перешкоджає авторові, особливо що-до України, на якій він був, зробити і кілька інтересних зауважень.

Говорючи, напр. про харківський уряд, він зауважує (ст. 251), що його «міністерство закордонних справ управляється росіянином, звичайним урядовцем з Москви».

Розглядаючи ті причини, які можуть викликати упадок більшовизму в Росії, автор твердо констатує річ, яку вдавалося констатувати досі далеко не всім чужинцям, авторам книжок про СССР. Він каже, що «одна єдина національність може наробити клопоту центральній владі, це українська».

Чому більшовики взагалі можуть триматися? Автор дає в кінці книжки на це таку відповідь, яка, очевидно, цілком протилежить тому захопленню «будівництвом», яке у нього було в середині праці.

От чому більшовики не падають: «через твердість влади, що хоче бути залізною, через інерцію народів Союзу, що є мулом легким до замішування і через анархію в Європі. Три непорушних підстави».

Отже заслуга більшовиків лише в тому, що давлять і силують. Так кінчає автор свою книжку, що її почав з приказки «ліс рубають, тріски летять».

I. Заташанський.

Листи до редакції.

I

Шановний Пане Редакторе,
В ч. 13 вашого тижневика у відділі «Хроніка» під заголовком «З життя Військового Т-ва» між иншим написано: «Драматичний Гурток при філії Т-ва в м. Оден-ле-Тіші. При цій філії під головуванням знаного ген. Башинського засновано драматичний гурток і т. и.» Мушу зазначити, що цей гурток не відповідає дійсному стану річей, а тому я і примушений написати наступне:

22 лютого с. р. в м. Оден-Ле-Тіші відбулися загальні збори всіх аматорів, що перебувають в м. Оден-ле-Тіші та його околицях; наслідком цих зборів було створення під моїм головуванням Українського Товариства Театрального Мистецтва, товариства цілком самостійного, незалежного ні від Української Громади в м. Оден-ле-Тіші, ні від філії б. Вояків Армії УНР, з метою об'єднання всіх культурних сил для більш успішної культурної праці на національному ґрунті та допомоги всіма своїми силами місцевим Українським Організаціям по влаштуванню національних свят і вечірок.

Таскаво прошу шановну редакцію вмістити цього листа в наступному числі тижневика «Тризуб».

Прийміть вислови щирої до Вас поваги

Е. Башинський (—).
Голова Українського Товариства Театрального Мистецтва в м. Оден - ле - Тіші.

II

До хвальної редакції тижневика «Тризуб»

Ми нижчепідписані складаємо пожертву на користь безробітних українців м. Ліон та його околиць на руки Комітету Допомоги і тим уважаємо себе вільними від Великодніх візитів та поздоровлень.

З правдивою пошаною
С. Таран (—) Софія Таран
(—) Іван Горбатенко (—).

2 квітня 1931 р. Ліон.

Р. С. Земляків, що побажають вітати нас з Великоднем, просимо наслідувати нашому прикладові.

Касовий звіт

по Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі за р. р. 1927-1930.

ПРИБУТОК	1927	1928	1929	1930	Разом
1. Допомога Уряду УНР	350 —	1640	14216. —	6900. —	23106. 00
2. Допомога Редакції «Тризуба»	2999. 25	—	1067. 25	—	4066. 50
3. Допомога Комітету шанування пам'яті С. Петлюри	50. —	1000	—	—	1050. —
4. Пожертви від різних осіб та громадських організацій	—	27	4718. 85	17282. 65	22028. 50
5. Абонементна плата	—	—	605. —	1820. 80	2425. 80
6. Безпека абонентів	—	—	595. —	1190. —	1785. —
7. Річні поступлення	100. —	—	146. —	677. 10	923. 10
8. переходи (за Збірник С. Петлюри, на пам'ятники і ин.).	—	—	—	760. 20	760. 20
9. За втрачені книги	—	—	—	15. —	15. —
Р а з о м	3499. 25	2667	21348. 10	28645. 75	56160. 10

ВИДАТКИ	1927	1928	1929	1930	Разом
1. Пошта та канцелярські видатки	283. 65	134. 25	1504. 30	2654. 40	4576. 60
2. Господарські видатки та роз'їзди	5. 20	202. 75	1186. 20	1127. 15	2521. 30
3. Ріжні видатки	122. —	—	1006. 45	5250. *)	6378. 45
4. Інвентар та умеблювання	350. 50	1568. —	3007. 20	2864. 30	7790. —
5. Купівля книг	1809. 35	—	223. 20	774. 65	2807. 20
6. Оправа книг	608. 50	262. —	—	177. —	1047. 50
7. Доставка книг (мити тощо)	10. —	207. 75	248. 85	1559. 60	2026. 20
8. Помешкання (оренда, податок, страхівка, освітлення)	—	—	12671. 35	10616. 80	23288. 15
9. Поворот забезпек	—	—	65. —	690. —	755. —
10. Фотографії й малюнки	300. —	30. 60	245. —	665. 45	1241. 05
11. Переходові суми	—	—	—	220. —	220. —
Р а з о м	3489. 20	2405. 35	20157. 55	26599. 35	52651. 45

Голова Ради **В. Прокопович**

Скарбник **І Косеяко.**

*) Для пояснення збільшеної суми «ріжних видатків» за р. 1930 зазначаємо, що сюди записано екстренні видатки за видані відзнаки-тризуби 1490 фр. та платня тимчасовому співробітникові по складанню каталогів — 1750 фр.

В загальну суму прибутків-видатків не входить платня бібліотекареві, яку він дістає від редакції «Тризуба» і яка складас за весь час 32.350 фр. Також не вклуче но видатки Комітету на купівлю обстанови С. Петлюри, а крім того пожертву «Тризуба» на справи Музею в сумі 2956 фр.

Зміст.

— Париж, неділя, 12 квітня 1931 року — ст. 2. — В. Королів -
С т а р и й . Перший редактор — ст. 3. — Г л . Я . Суверенність УССР
(конституція й практика) — ст. 6. — А . Я . Підсумки — ст. 13. — Ст.
С і р о п о л к о . Фабрикація на експорт інформацій про сов. Україну —
ст. 14. — В . С . З життя й політики — ст. 17. — O b s e r v a t o r . З
міжнародного життя — ст. 20. — З преси — ст. 23. — З широкого світу —
ст. 24. — Х р о н і к а : З життя укр. еміграції: У Франції — ст. 25. —
В Польщі — ст. 26. — В Італії — ст. 28. — Бібліографія — ст. 28.

ВІД БІБЛІОТЕКИ ІМ. С ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ.

На 5 річницю смерти бл. пам. С. Петлюри Українська Бібліотека його імені у Парижі влаштує виставу його пам'яти.

Рада Бібліотеки просить усіх прислати речі, документи, листи і фотографії, зв'язані з життям і діяльністю покійного Головного Отамана.

По скінченню вистави всі речі будуть з подякою повернені власникам. Пересилка річей на кошт Бібліотеки.

Рада Бібліотеки.

Од Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції

Генеральна Рада вітає всі Громади та Гуртки, а також і окремих громадян, з Великодніми святами та засилає найкращі побажання.

Від Управи Т-ва б. вояків Армії УНР у Франції.

Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР вітає своїх Уповноважених, Зв'язкових та всіх членів з Днем Великоддя і закликає до більшої злютованості і організаційної єдності. Най буде це свято останнім на еміграції.

Від Ради Української Громади в Парижі

Рада Громади засилає своїм членам та Громадам і Гурткам Союзу найкращі поздоровлення з нагоди Великодніх Свят та бажає всього найкращого.

Від Управи Громади в Шалеті

Управа Шалетської Громади в імені всього громадянства вітає всіх членів Союзу з Великодніми Святами і засилає радісне «Христос Воскрес».

ОГОЛОШЕННЯ

Комітет Допомоги Безробітним Українцям-Емігрантам м. Ліона та його околиць реєструє та видає допомогу безробітним українцям-емігрантам м. Ліону що-неділі від 16 до 19 год. дня в помещанню Ліонської Громади 163, Rue Paul Bert.

Комітет звертається до всіх українців-емігрантів із щирим проханням не відмовити в пожертвах на користь безробітних земляків. Пожертви приймаються:

Mr. Tarane S. 3, Rue Curie, Lyon VI. (Адреса Комітету)

Mr. Palamartchouk, Route Militaire, chez M-e Bianchi St. Font (Rhône).

Mr. Jouravlenko 5, pas. St. Charles Lyon Montchat.

Mr Popel - 2, Rue de la Ruche Lyon, III.

Mr. Kovaltchouk — 6, Rue du Nord -- Villet. Lyon III.

Проситься о передрук всі укр. часописи.

Український театр в Парижі

Дирекція п. П. Шмалія.

В салі Sain-Leon, 11, Place du Cardinal-Amette, (metro Dupleix)

в неділю 18 квітня 1931 року

виставлено буде

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА“

опера на 3 дії Котляревського

Участь беруть: пані Круглякова, Власенко-Горлевська та п. п. Шмалій, Топольський та інші.

Оркестра під орудою Сіріньяно.

Початок о 20.30 год.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris(V)

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.

Редагус — Комітет.

Адміністратор: Іл. Коєнне.

Le Gérant: M-me Perdrizet.
